

Germanisztika BA záróvizsga követelményei a 2019 után végzetteknek

A záróvizsga egy írásbeli nyelvi vizsgából és egy szóbeli vizsgából áll.

Az írásbeli vizsgán a hallgatóknak bizonyítaniuk kell, hogy a közös európai nyelvi rendszer (Közös Európai Referenciakeret) szerint minimum C1-es szinten tudják használni a választott nyelvet (min. teljesítési szint: 60%).

1) Szövegértés — C1 szint

Egy rövid tudományos szöveg alapján a vizsgázó szövegértési, lexikai és grammatikai kompetenciáiról ad számot.

2) Szövegalkotás — C1 szint

A vizsgázó előre megadott input (idézet, kép vagy egy rövid szöveg) alapján egy kb. 200 szóból álló szöveget (pl. esszé, érvelés, állásfoglalás stb.) alkot. Az értékelés szempontjai: nyelvhelyesség, szövegtípus-megfelelés, szövegkohézió, szövegkoherencia, továbbá a tudományos szövegalkotás technikái (input feldolgozása és a szöveg felépítése).

A **szóbeli vizsga** két részből áll.

1) Beszélgetés a szakdolgozatról, amelynek során a vizsgázó meggyőződik arról, hogy a dolgozat a szerző önálló munkája, és hogy a szerző képes főbb megállapításait szóbeli közlés formájában is képviselni.

2) Szóbeli vizsga a három szakmai törzsmódul egyikéből. A tanszék mindhárom szakmai törzsmódulból (nyelvészeti ismeretek, irodalmi ismeretek, kultúra- és médiatudományi ismeretek) hasonló számban kijelöli és közzéteszi a záróvizsgán tárgyalandó témaköröket. A hallgató a szakdolgozatában nem érintett két szakmai törzsmódul egyikét választja szóbeli záróvizsgájának tárgyául (pl. ha szakdolgozatát a nyelvészeti ismeretek tárgykörében írta, akkor az irodalmi ismeretek, vagy a kultúra- és médiatudományi ismeretek közül választhat). A tanszék által kijelölt és előzetesen közzétett témakörök a szakmai törzsmódulok anyagát tartalmazzák jól körülhatárolt és bizonyos súlyponti problémákra leszűkített formában, az egyes témakörökhöz tartozó alapvető olvasmányok listájával együtt. **A szakmai törzsmódul témájának kiválasztásához és előkészítéséhez kötelező jelleggel konzulens választandó.** A szóbeli vizsgára a hallgató egy handoutot készít.

A záróvizsga menete és értékelése:

- A szóbeli rész a szakdolgozatról való beszélgetésből, ill. a három szakmai törzsmódul egyikéből tett szóbeli vizsgából tevődik össze.

A záróvizsga végeredményét az írásbeli vizsga és a szóbeli vizsga eredményének számtani átlaga adja. Az esetleges kerekítés a matematikai kerekítés szabályai szerint történik.

Irodalmi ismeretek
A műfajelméleti és műfaj történeti alapfogalmak területéről

1. A líraelemzés alapfogalmai

Gelfert, Hans-Dieter: *Wie interpretiert man ein Gedicht?* Stuttgart: Reclam 1990.

Burdorf, Dieter: *Einführung in die Gedichtanalyse.* Stuttgart: Metzler 1997.

Frank, Horst Joachim: *Wie interpretiere ich ein Gedicht?* Eine methodische Anleitung. Stuttgart: UTB 2003.

Gelfert, Hans-Dieter: *Einführung in die Verslehre.* Stuttgart: Reclam 1998.

Texte: Johann Wolfgang von Goethe: Wanderers Nachtlied, Friedrich Hölderlin: Hälfte des Lebens. *Deutschsprachige Gedichte:* Dichtungsgeschichtliche Anthologie zum Deutschunterricht in den höheren Klassen der Gymnasien und an den Hochschulen für die Lehrerbildung. Ausgew. u. hrsg. von Ferenc Szász. Székesfehérvár: J.-Kodolányi-Hochschule 1994.

2. A drámaelemzés alapfogalmai

Asmuth, Bernhard: *Einführung in die Dramenanalyse.* Stuttgart: Metzler 1990.

Gelfert, Hans-Dieter: *Wie interpretiert man ein Drama?* Stuttgart: Reclam 1992.

Gotthold Ephraim Lessing, »*Emilia Galotti*«. Erläuterungen und Dokumente. Hg. Jan-Dirk Müller. Stuttgart 1971. – Bibliograph. erg. Ausg. 1993. – Nachdr.: 1995.

Texte: Gotthold Ephraim Lessing: *Emilia Galotti*, Bertolt Brecht: *Die Dreigroschenoper*

3. Az elbeszélő szövegek elemzésének alapfogalmai

Martinez, Matias/Scheffel, Michael: *Einführung in die Erzähltheorie.* München: C. H. Beck 2007.

Kahrmann, Cordula/Reiß, Gunter/Schluchter, Manfred: *Erzähltextanalyse.* Eine Einführung. Mit Studien- und Übungstexten. 2. Aufl. Frankfurt/M.: Hain 1991.

Gelfert, Hans-Dieter: *Wie interpretiert man einen Roman?* Stuttgart: Reclam 1993.

Ludwig, Hans-Werner (Hg.): *Arbeitsbuch Romananalyse.* 4. Aufl. Tübingen: Gunter Narr 1993.

Gelfert, Hans-Dieter: *Wie interpretiert man eine Novelle und eine Kurzgeschichte?* Stuttgart: Reclam 1993.

Texte: Franz Kafka: *Die Verwandlung*

Továbbá az 1)-3) témához a vonatkozó részek:

Wilpert, Gero von: *Sachwörterbuch der Literatur.* Stuttgart: Kröner 1955 (zahlreiche Neuauflagen).

Vogt, Jochen: *Einladung zur Literaturwissenschaft.* Mit einem Hypertext-Vertiefungsprogramm im Internet. 3., durchg. und akt. Aufl. München: Fink 2002.

A vonatkozó fejezetek az alábbi gyűjteményes kötetekből:

Arnold, Heinz Ludwig/Detering, Heinrich (Hg.): *Grundzüge der Literaturwissenschaft.* München: dtv 1996.

Eicher, Thomas/Wiemann, Volker (Hg.): *Arbeitsbuch: Literaturwissenschaft.* 2. Aufl. Paderborn u.a.: Schöningh 1997.

Gutzen, Norbert/Oellers, Norbert/Petersen, Jürgen H. (Hg.): *Einführung in die neuere deutsche Literaturwissenschaft.* Ein Arbeitsbuch. 6. Aufl. Berlin: Erich Schmidt 1989.

Herzog, Andreas: *Literaturwissenschaft digital.* München/Paderborn: Fink 2008.

A német irodalom egyes korszakaiból:

4. A felvilágosodás irodalma

Immanuel Kant: Beantwortung der Frage: Was ist Aufklärung? In: *Klassik und/oder Romantik.* Reader. Zusammengestellt von Magdolna Orosz und Péter Zalán. Budapest: ELTE BTK Germanisztikai Intézet 2001. (ELTE-Chrestomathie Bd. 12.) S. 31-36.

Nathan der Weise. Erläuterungen und Dokumente. Stuttgart: Reclam (zahlreiche Auflagen)

Texte: Gotthold Ephraim Lessing: *Nathan der Weise*

5. A klasszika irodalma

Johann Wolfgang von Goethe, »Iphigenie auf Tauris«. Erläuterungen und Dokumente. Hg. von Joachim Angst und Fritz Hackert. Stuttgart: 2002.

Ueding, Gert: *Klassik und Romantik*. Deutsche Literatur im Zeitalter der Französischen Revolution 1789-1815. München: dtv 1988. (Hansers Sozialgeschichte der deutschen Literatur, hg. von Rolf Grimminger, Bd. 4/1-2)

Texte: Johann Wolfgang von Goethe: Iphigenie auf Tauris; V. Römische Elegie; Friedrich Schiller: Über die ästhetische Erziehung des Menschen

6. A romantika irodalma

Steinecke, Hartmut: *E. T. A. Hoffmann*. Stuttgart: Reclam 1997.

Schanze, Helmut (Hg.): *Romantik-Handbuch*. Stuttgart: Kröner 1994.

Ueding, Gert: *Klassik und Romantik*. Deutsche Literatur im Zeitalter der Französischen Revolution 1789-1815. München: dtv 1988. (Hansers Sozialgeschichte der deutschen Literatur, hg. von Rolf Grimminger, Bd. 4/1-2)

Texte: Heinrich von Kleist: Die Marquise von O.; Friedrich Hölderlin: Hälfte des Lebens; Friedrich Schlegel: Fragmente (Auswahl); E. T. A. Hoffmann: Ritter Gluck

7. A századforduló irodalma

Sprengel, Peter: *Geschichte der deutschsprachigen Literatur 1870-1900*. Von der Reichsgründung bis zur Jahrhundertwende. München: C.H. Beck 1998.

Sprengel, Peter: *Geschichte der deutschsprachigen Literatur 1900-1918*. Von der Jahrhundertwende bis zum Ende des Ersten Weltkriegs. München: C.H. Beck 2004.

Lorenz, Dagmar: *Wiener Moderne*. Stuttgart: Metzler 1995.

Artur Schnitzler: Leutnant Gustl. Erläuterungen und Dokumente. Stuttgart: Reclam 2000.

Texte: Hugo von Hofmannsthal: Ein Brief (Chandos-Brief); Arthur Schnitzler: Leutnant Gustl; Rainer Maria Rilke: Gedichte (Archaischer Torso Apollos; Herbsttag; Der Panther)

8. A két világháború közötti irodalom

Koebner, Thomas (Hg.): *Neues Handbuch der Literaturwissenschaft*. Bd. 20: Zwischen den Weltkriegen. Wiesbaden: Athenaion 1983.

Krull, Wilhelm: *Prosa des Expressionismus*. Stuttgart: Metzler 1984.

Texte: Bertolt Brecht: Die Dreigroschenoper; Franz Kafka: Ein Hungerkünstler u.a. Erzählungen; Robert Musil: Mann ohne Eigenschaften. Erstes Buch, Erster Teil, Kapitel 1-8.

Továbbá az 4)-8) témához a vonatkozó fejezetek:

Glaser, Horst Albert (Hg.): *Deutsche Literatur*. Eine Sozialgeschichte. Von den Anfängen bis zur Gegenwart, 1-9. k.: Reinbek: Rowohlt 1980ff. (4. k. [1740-1786]: 1980, 5. k. [1786-1815]: 1980, 6. k. [1815-1848]: 1980, 7. k. [1848-1880]: 1981, 8. k. [1880-1918]: 1982, 9. k. [1918-1945]: 1983), 10. k. [1945-1995]: Bern, Stuttgart, Wien: Haupt 1997 (UTB 1981).

Beutin, Wolfgang: *Deutsche Literaturgeschichte*. Von den Anfängen bis zur Gegenwart. 6. Aufl. Stuttgart: Metzler 2001.

Kultúra- és médiatudományi ismeretek

1. Kultúra- és médiatudományi alapfogalmak

Hörisch, Jochen: *Mediendefinitionen*. In: ders.: *Der Sinn und die Sinne*. Eine Geschichte der Medien. Frankfurt/M.: Suhrkamp 2001, S. 61-78.

Nünning, Ansgar/Nünning, Vera (Hg.): *Konzepte der Kulturwissenschaften*. Theoretische Grundlagen – Ansätze – Perspektiven. Stuttgart, Weimar: Metzler 2003, S. 19-25.

Böhme, Hartmut: *Vom Cultus zur Kultur(wissenschaft)*. Zur historischen Semantik des Kulturbegriffs. In: Glaser, Renate/Luserke, Matthias (Hg.): *Literaturwissenschaft – Kulturwissenschaft*. Positionen, Themen, Perspektiven. Opladen: Westdt. Verlag 1996, S. 48-68.

Hickethier, Knut: *Einführung in die Medienwissenschaft*. Stuttgart: Metzler 2003.

Schanze, Helmut (Hg.): *Handbuch der Mediengeschichte*. Stuttgart: Kröner 2001.

Böhme, Hartmut/Matussek, Peter/Müller, Lothar: *Orientierung Kulturwissenschaft: Was sie kann, was sie will*. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt 2002, S. 11-33.

2. A nyomtatott médiumok műfajai

Pflug, Günther: *Schriftlichkeit und Mündlichkeit*. In: HEFOP – Medien und Medialität: Lehr- und Übungsmaterial mit Texten. Zusammengestellt, mit Aufgaben, Glossar und Bibliographie versehen von Klára Molnár. (Grundwissen Kultur- und Medienwissenschaft, Bd. 3, hg. von Magdolna Balkányi), S. 26-36.

Hörisch, Jochen: *Eine Geschichte der Medien*. Frankfurt/M.: Suhrkamp 2004, S. 83-176.

3. Irodalom és internet

Zimmer, Dieter E.: *Vom Ruß auf Holz zum Pixel im Kristall*. Das Zögern beim Start des Ebooks. In: HEFOP – Medien und Medialität: Lehr- und Übungsmaterial mit Texten. Zusammengestellt, mit Aufgaben, Glossar und Bibliographie versehen von Klára Molnár. (Grundwissen Kultur- und Medienwissenschaft, Bd. 3, hg. von Magdolna Balkányi), 2006, S. 50-55.

Enzensberger, Hans Magnus: *Das digitale Evangelium*. In: *Der Spiegel* 2/2000, S. 92-101.

4. Vizuális és elektronikus médiumok

Baatz, Willfried: *Geschichte der Fotografie*. In: HEFOP – Medien und Medialität: Lehr- und Übungsmaterial mit Texten. Zusammengestellt, mit Aufgaben, Glossar und Bibliographie versehen von Klára Molnár. (Grundwissen Kultur- und Medienwissenschaft, Bd. 3, hg. von Magdolna Balkányi), S. 62-69.

Hickethier, Knut: *Bild und Bildlichkeit*. In: HEFOP – Medien und Medialität: Lehr- und Übungsmaterial mit Texten. Zusammengestellt, mit Aufgaben, Glossar und Bibliographie versehen von Klára Molnár. (Grundwissen Kultur- und Medienwissenschaft, Bd. 3, hg. von Magdolna Balkányi), S. 70-75.

Kittler, Friedrich: *Kommunikationsmedien*. In: Wulf, Christoph (Hg.): *Vom Menschen*. Handbuch historische Anthropologie. Weinheim und Basel: Beltz 1996, S. 649-661.

Hickethier, Knut: *Einführung in die Medienwissenschaft*. Stuttgart: Metzler 2003, S. 246-266.

5. Összehasonlító médiaelemzés (intermedialitás)

Rajewsky, Irina O.: *Was heißt ‚Intermedialität‘?* In: HEFOP – Medien und Medialität: Lehr- und Übungsmaterial mit Texten. Zusammengestellt, mit Aufgaben, Glossar und Bibliographie versehen von Klára Molnár. (Grundwissen Kultur- und Medienwissenschaft, Bd. 3, hg. von Magdolna Balkányi), S. 110-115.

Balz, Engler: *Buch, Bühne, Bildschirm*. In: HEFOP – Medien und Medialität: Lehr- und Übungsmaterial mit Texten. Zusammengestellt, mit Aufgaben, Glossar und Bibliographie versehen von Klára Molnár. (Grundwissen Kultur- und Medienwissenschaft, Bd. 3, hg. von Magdolna Balkányi), S. 115-124.

Hess-Lüttich, Ernest W.B./Posner, Roland (Hg.): *Code-Wechsel*. Texte im Medienvergleich. Opladen: Westdeutscher Verlag 1990, S. 9-23.
Paech, Joachim: *Literatur und Film*. Stuttgart: Metzler 1988.
Weisstein, Ulrich (Hg.): *Literatur und bildende Kunst*. Ein Handbuch zur Theorie und Praxis eines komparatistischen Grenzgebietes. Berlin: Erich Schmidt 1992.
Hickethier, Knut: *Film- und Fernsehanalyse*. 2. Aufl. Stuttgart/Weimar: Metzler 1996.

6. Kultúra és regionalitás

Csáky, Moritz: *Kultur, Kommunikation und Identität in der Moderne*. In: *Moderne*. Kulturwissenschaftliches Jahrbuch 1 (2005), S. 108-124.
Döring, Jörg/Thielmann, Tristan: *Was lesen wir im Raume?* Der *Spatial Turn* und das geheime Wissen der Geographen. In: Dies. (Hg.): *Spatial Turn*. Das Raumparadigma in den Kultur- und Sozialwissenschaften. Bielefeld: Transcript 2008, S. 7-19.

7. A kulturális emlékezet intézményei

Böhme, Hartmut/Matussek, Peter/Müller, Lothar: *Orientierung Kulturwissenschaft*. Reinbek: Rowohlt 2000, S. 147-163 (Kapitel „Erinnerung und Gedächtnis“).
Böhme, Hartmut: *Die unveräußerlichen Dinge*. In: ders.: *Fetischismus und Kultur*. Eine andere Theorie der Moderne. Reinbek bei Hamburg: rowohlts enzyklopädie 2006, S. 298-307.

8. Interkulturalitás

Mitterbauer, Helga: *Konzepte der Hybridität*. Ein Forschungsparadigma für den zentraleuropäischen Kommunikationsraum. In: Mitterbauer, Helga/Balogh, András F. (Hg.): *Zentraleuropa*. Ein hybrider Kommunikationsraum. Wien: Praesens 2006.
Wierlacher, Alois/Bogner, Andrea (Hg.): *Handbuch interkulturelle Germanistik*. Stuttgart, Weimar: Metzler 2003. Kapitel: Fremdheit, Kultur, Interkulturelle Literaturwissenschaft.
Benthien, Claudia/Velten, Hans Rudolf (Hg.): *Germanistik als Kulturwissenschaft*. Reinbek bei Hamburg: Rowohlt 2002, S. 323-369 (Kapitel Alterität und Interkulturalität).
Hofmann, Michael: *Interkulturelle Literaturwissenschaft*. München: UTB 2006 (Einleitung).

Továbbá a 2)-4) témához a vonatkozó fejezetek az alábbi kötetből:

Hörisch, Jochen: *Eine Geschichte der Medien*. Frankfurt/M.: Suhrkamp 2004.

Nyelvészeti ismeretek

A „Nyelvészeti ismeretek“ modulon belül a vizsgázó a választott konzulens segítségével egy konkrét témát választ az alábbi témakörök egyikéből. A konzulens segíti a vizsgázót az alapvető szakirodalom feldolgozásában. Kiindulópontként javasoljuk az alább felsorolt bevezető jellegű művek használatát és az ott javasolt további szakirodalmakat. Ezen kívül a vizsgázó – szintén a konzulens segítségével – megfelelő nyelvi példákat választ a téma bemutatásához. Ezek lehetnek példaszövegek, példamondatok vagy szavak gyűjteménye, diskurzus-részletek, korpuszból nyert elemzések vagy statisztikák stb. Az elméleti keret tömör vázolója után a vizsgázó ezeket a nyelvi példákat mutatja be és értelmezi, ezek segítségével bizonyítja, hogy az elsajátított nyelvészeti ismereteket a gyakorlatban, tehát a nyelvi anyag elemzése, értelmezése során használni tudja. A „Nyelvészeti ismeretek“ modulhoz nem mellékelünk kész szakirodalom-listát, hanem olyan bevezető jellegű műveket ajánlunk, amelyek nyomán a vizsgázó el tud indulni. Ezen kívül azonban minden konkrét témának van témaspecifikus szakirodalma, amelyet a konzulens ajánlása alapján kell megkeresni és feldolgozni. Általában mintegy 4-5 szakirodalomra van szükség, amelyek lehetnek szócikkek, könyvfejezetek vagy digitális dokumentumok is (pl. prezentációk, repozitóriumban elhelyezett szakirodalom) abban az esetben, ha ezek a szakma szabályai szerint hivatkozhatók (visszakereshetők, azonosíthatók).

1. A német nyelv helye a világ nyelvei között, elterjedtsége a világban és nemzeti variánsai
2. A német nyelv hangrendszere és annak sajátosságai
3. Szupraszegmentális eszközök a német hangtanban
4. A német szófajok rendszere és grammatikai kategóriái
5. A német nyelv szóalkotásának legfőbb típusai
6. A német szókincs rétegződése, belső tagozódása
7. Jelentésszerkezetek és jelentéskapcsolatok
8. Az egyszerű mondat szerkezete
9. A névszói csoport szerkezete
10. A szövegkohézió és koherencia

Javasolt szakirodalom:

Ammon, Ulrich (1992): Die internationale Stellung der deutschen Sprache. Berlin. Brenner, Koloman/Huszka, Balázs/Werk-Marinkás, Csaba (2008): Deutsche Phonetik. Budapest-Veszprém.

Pompino-Marschall, Bernd (1995): Einführung in die Phonetik. Berlin/New York. Eisenberg, Peter (1998): Grundriß der deutschen Grammatik. Band 1. Das Wort. Stuttgart/Weimar.

Knipf-Komlósi, Elisabeth (2000): Grundlagen der deutschen Wortbildung - Ein Arbeitsbuch. Unter Mitarbeit von Márton Méhes. Budapest.

Knipf-Komlósi, Elisabeth/V. Rada, Roberta/Bernáth, Csilla (2006): Aspekte des deutschen Wortschatzes. Budapest.

Wanzeck, Christiane (2010). Lexikologie: Beschreibung von Wort und Wortschatz im Deutschen. Stuttgart.

Grammis. Grammatisches Informationssystem des Instituts für Deutsche Sprache (Mannheim). Kapitel: Kontrastiv – aus ungarischer Sicht. Elérhető: <https://grammis.ids-mannheim.de/kontrastive-grammatik/5528>; valamint az ott hivatkozott szakirodalom.

Greule, Albrecht/Reimann, Sandra (2015): Basiswissen Textgrammatik. Tübingen: Francke.

Brinker, Klaus (2010): Linguistische Textanalyse. Eine Einführung in Grundbegriffe und Methoden. 7. Auflage. Berlin: Erich Schmidt.